

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Центру наукових досліджень
та викладання іноземних мов НАН України
к.філол.н., доцент
ЖАЛАЙ В.Я.

« 25 » червня 2025 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни ВК 01 ДВЦ

Сучасна лінгвістика у світлі зміни наукових парадигм

для аспірантів

спеціальності В11 «Філологія» Philology

за спеціалізацією 0232 – Література та лінгвістика

Literature and linguistics

галузі знань Культура, мистецтво та гуманітарні науки

третього освітньо-наукового рівня вищої освіти – доктора філософії

Київ 2025

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Сучасна лінгвістика у світлі зміни наукових парадигм
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України (м. Київ)
Повна назва структурного підрозділу	кафедра іноземних мов
Розробник(и)	Ільченко О.М., д.філол.н., проф. Кравченко Н.Г., к.філол.н., доц. Крамар Н.А., доктор філософії з філології, ст.н.с.
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень НРК України – 9 рівень QF for ENEA – третій цикл, EQF for LLL – 8 рівень
Семестр вивчення навчальної дисципліни	перший та другий семестри другого року навчання (третій-четвертий семестри)
Обсяг навчальної дисципліни	5 кредитів ЄКТС / 150 годин, з яких 12 годин – лекції 10 годин – практичні заняття 128 годин – самостійна робота
Мова(и) викладання	англійська, українська,
Викладач(і)	Ільченко О.М., д.філол.н., проф. Чайка Л.В., д.філол.н, доц. Кравченко Н.Г., к.філол.н., доц. Крамар Н.А., доктор філософії з філології,ст.н.с.
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	вибірковий компонент, дисципліна вибору ЦНДВІМ НАНУ ВК 01 ДВЦ
Передумови для вивчення дисципліни	Другий рівень вищої освіти (диплом магістра). Аспірант повинен знати: англійську мову на рівні не нижче C1 та навички пошуку та аналізу наукової інформації.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні.
Обмеження	Обмеження відсутні.
3. Мета навчальної дисципліни	
Мета: поглиблення знань аспірантів у царині сучасного наукового філологічного знання, ознайомлення з методами, підходами,	

інструментарієм, метамовою новітніх мовознавчих дисциплін, формування навичок поєднання теоретичних знань з практикою лінгвістичного аналізу; розвиток креативних здібностей аспірантів.
4. Зміст навчальної дисципліни
1-й модульний цикл Тема 1. Типи лінгвістичних парадигм. Тема 2. Синхронія та діяхронія. Тема 3. Причини, механізми та динаміка мовних змін. 2-й модульний цикл Тема 4. Міждисциплінарні напрями лінгвістичних досліджень. Тема 5. Мовна варіативність. 3-й модульний цикл Тема 6. Антрополінгвістика/лінгвоантропологія як магістральний шлях сучасних мовознавчих студій. Тема 7. Новітні напрями лінгвістичних розвідок.
5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен знати: • ознаки якісних змін в структурі наукових знань; • загальнотеоретичні принципи зміни наукових парадигм, • хід розвитку мовознавчої науки та її сучасний стан; • традиційні та новітні напрями наукового філологічного пошуку; • значення міждисциплінарних досліджень; вміти: • адекватно аналізувати теоретичний лінгвістичний текст (у тому числі й англомовний), вилучати основні ідеї, закладені в його зміст автором; • проектувати теоретичні знання в практику свого безпосереднього лінгвістичного аналізу; • на основі отриманої лінгвістичної інформації і з опорою на мовний матеріал продукувати власні ідеї й гіпотези; розуміти англомовний лінгвістичний текст підвищеної складності та адекватно його інтерпретувати в усній/писемній формах.
6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів Завдання навчальної дисципліни ВК 01 ДВЦ «Сучасна лінгвістика у світлі зміни наукових парадигм» полягає у формуванні та набутті таких компетентностей: загальні компетентності: ЗК: 1-10, 12 (відповідно до переліку загальних компетентностей ОНП). Фахові компетентності: ФК 1-14, 16, 19, 25 (відповідно до переліку фахових компетентностей ОНП). Програмні

результати навчання: ПРН 1.1-1.6, 2.1-2.7, 3.1-3.3, 4.1, 4.4. (відповідно до переліку програмних результатів навчання ОНП).

6. Види навчальних занять та навчальної діяльності

6.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л), практичні (індивідуальні) заняття (П) та самостійна робота (С).

Навчально-тематичний план лекцій і практичних занять 1 семестр 2 року навчання (третій семестр)

	Назва теми	Кількість годин		
		Л	П	С
1.	Типи лінгвістичних парадигм.	2	1	30
2.	Синхронія та діяхронія.	1	1	20
3.	Причини, механізми та динаміка мовних змін.	2	1	20
4.	Міждисциплінарні напрями лінгвістичних досліджень.	2	1	20
5.	Мовна варіативність.	1	1	20
6.	Антрополінгвістика/лінгвоантропологія як магістральний шлях сучасних мовознавчих студій.	2	1	10
7.	Новітні напрями лінгвістичних розвідок.	2	2	10
		12	8	130
	Усього	150		

Змістовий модуль 1

Тема 1

Л-1

1. Типи лінгвістичних парадигм.

- 1.1. Генетично-таксономічна парадигма: історична лінгвістика та порівняльна (компаративна) лінгвістика. Ностратика та мовні макросім'ї.
- 1.2. Формальна парадигма: структурна та генеративна лінгвістика. Структурна типологія, глосематика, лінгвістика універсалій.

П-1

- 1.3. Семантична парадигма: функціональна лінгвістика, лінгвопрагматика, когнітивна лінгвістика та етнопсихолінгвістика.

Тема 2

Л-2

2. Синхронія та діяхронія.

Тема 3

Л-3

3. Причини, механізми та динаміка мовних змін.

- 2.1. Внутрішні причини мовних змін.
2.2. Зовнішні причини змін у мові.

Змістовий модуль 2

Тема 4

Л-4

4. Міждисциплінарні напрями лінгвістичних досліджень.

- 4.1. Суспільні аспекти
4.1.1. Соціолінгвістика
4.1.2. Лінгвокультурологія.
4.1.3. Лінгвопедагогіка.

П-3

- 4.2. Ментальні аспекти
4.2.1. Етнолінгвістика та неогумбольдтіанство.
4.2.2. Психолінгвістика
4.3. Нейролінгвістика
4.3.1. Інформаційно-когнітивні аспекти.
4.3.2. Семіотика.
4.3.3. Лінгвосинергетика.
4.4. Стилiстичні аспекти
4.4.1. Судова лінгвістика
4.4.2. Лінгвістика художнього тексту.
4.5. Мова і довкілля.
4.5.1. Геолінгвістика.
4.5.2. Еколінгвістика

Тема 5

5. Мовна варіативність.

- 4.1. Фонетика
4.2. Діалектологія.
4.3. Гендерна лінгвістика.

П-4

- 4.4. Узусознавство (*usage studies*).

Змістовий модуль 3

Тема 6

Л-5

6. Антрополінгвістика/лінгвоантропологія як магістральний шлях сучасних мовознавчих студій.

- 5.1. Лінгвопрагматика.
- 5.2. Комунікативістика.
- 5.3. Когнітивна лінгвістика.
- 5.4. Лінгвоперсонологія (дослідження мовної особистості).

Тема 7

Л-6

7. Новітні напрями лінгвістичних розвідок.

- 6.1. Когнітивно-дискурсивні та когнітивно-риторичні студії.
- 6.2. Мультимодальність.
- 6.3. Комп'ютерна лінгвістика.
- 6.5. Наратологія.

П-5

- 6.5. Корпусна лінгвістика.
- 6.5. Опанування мови (*language acquisition*).
- 6.6. Англійська мова як *lingua franca* (*EFL*).
- 6.7. Англійська мова як засіб навчання (*English as a Medium of Instruction - EMI*).
- 6.8. Герменевтика: проблема інтерпретації та розуміння, герменевтичне коло.

7.2 Види навчальної діяльності

Підготовка до лекцій,.
Підготовка до практичних занять.
Підготовка до виконання індивідуальних завдань за модулями.
Підготовка до іспиту.
Виконання кейсу за результатами опанованого матеріалу на тему:
«Еволюція лінгвопрагматичних студій» або іншої теми (за вибором аспіранта).

8. Методи викладання, навчання

Модульне навчання.
Лекції-візуалізації.
Інтерактивні лекції.
Метод кейсів.
Обговорення-дискусії.
Проблемно-пошукові методи.
Міждисциплінарне навчання.

9. Методи та критерії оцінювання			
9.1. Критерії оцінювання			
Оцінка	Визначення	Національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
ВІДМІННО	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5, 0 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
ДОБРЕ	в цілому правильна робота з певною кількістю помилок	4, 0 (добре)	$74 \leq RD \leq 89$
ЗАДОВІЛЬНО	виконання задовольняє мінімальні критерії	3,0 (задовільно)	$60 \leq RD \leq 73$
НЕЗАДОВІЛЬНО	можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD \leq 59$
НЕЗАДОВІЛЬНО	необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$RD < 35$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

За дисципліною передбачені такі методи поточного формативного оцінювання: експрес-контроль (опитування та усні коментарі викладача за результатами опитування), настанови викладача в процесі виконання індивідуальних практичних завдань, перевірка, обговорення та оцінювання виконаної роботи.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних опитувань, письмового тестування, перевірки виконання індивідуальних завдань та дискусій. Робота повинна бути виконана самостійно.

Оцінювання аспіранта здійснюється таким чином:

1. Експрес-контроль – 30 балів
2. Практичні (індивідуальні заняття) та самостійна робота – 30 балів
3. Залік – 40 балів

Заохочувальні та штрафні бали:

1. Відсутність на лекції без поважних причин - (-) 2 бали.
 2. Відсутність на практичних (індивідуальних) заняттях без поважних причин (-) 2 бали.
 3. Підготовка публікації до друку та/або виступу на конференції (+) 10 балів
- Сума як штрафних, так і заохочувальних балів не має перевищувати 0,1R=10 балів.

За курсом можливий змішаний спосіб навчання: авторські матеріали укладачів курсу (опорний конспект лекцій та матеріали для практичних занять і самостійної роботи)

Форма підсумкового контролю – диференційований залік.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання	Навчальний процес потребує використання мультимедіа, друкованих та електронних освітніх ресурсів.
10.2 Інформа- ційне та навчально- методичне забезпечення	Основна література: 1. Hamawand, Z. (2020). Modern Schools of Linguistic Thought. Palgrave Macmillan. eBook ISBN 978-3-030-42577-7 2. Кочерган М.П. (2006). Загальне мовознавство. Академія. 3. Селіванова, О.І. (2011). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / МОН України. Полтава: Довкілля-К, 2008. 4. Тищенко К.М. (2007) Основи мовознавства. Київ : Київський університет. 5. Allan K. (2013) The Oxford Handbook of the History of Linguistics. Oxford University Press. 6. Chapman S., Routledge C. (2009). Key Ideas in Linguistics and the Philosophy of Language. Edinburgh University Press. 7. Stanford Encyclopedia of Philosophy (2019) https://plato.stanford.edu/index.html 8. Ilchenko O., Kramar N., Kravchenko N. (2021). Paradigm Shift & Modern Linguistic Thought : Лінгвістичні студії (сучасна лінгвістика у світлі зміни наукових парадигм). Навчальний посібник для аспірантів за освітньо- науковою програмою підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності 035 «Філологія», галузі знань 03 «Гуманітарні науки». К.: Видавниче підприємство «Едельвейс». ISBN 978-617-7619-39-9 Допоміжна література: 9. Бацевич Ф.С. (2010) Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. — Львів: ПАІС.

10. Голубовська І.О., Корольов, І.Р. (2011). Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 223 с.
11. Голубовська, І.О. Вступ до мовознавства: підручник, К.: ВЦ «Академія», 2016. – 320 с.
12. Голубовська, І.О. Вчення академіка Марра у сучасному загальнонауковому та лінгвістичному аспектах // Людина. Комп'ютер. Комунікація. Збірник наукових праць. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. – С. 32 – 35.
13. Ільченко О./ Ilchenko O. (2015). James Thurber as a Master of Parody: an Interdiscursive Take. // Записки з романо-германської філології. – Одеса, - Латстар. - 2015. – Вип. 1(34). – С. 196–204.
14. Приходько, А.М. (2009). Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Прем'єр. Запоріжжя.
15. Приходько, А.Н. Дискурсивные акты: прагмасемантика и прагматипология. Когниция, коммуникация, дискурс. – 2010. – No 1. – С. 101–122. <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/> DOI: 10.26565/2218-2926-2010-01-07
16. Crystal, D. (2018). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Oxford University Press.
17. Foolen, A. (2019). Quo vadis pragmatics? From adaptation to participatory sense-making. Journal Of Pragmatics, 145, 39-46. doi: 10.1016/j.pragma.2019.03.008
18. Kristeva, J. (1980) Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art. Leon S. Roudiez (ed.), T. Gora et al (trans.). New York: Columbia University Press.
19. Kuhn, T. (2009). Structure of Scientific Revolutions, The. Chicago: University of Chicago Press.
20. Kumaravadivelu, B. (2009). Understanding Language Teaching. New York: Routledge.
21. Malmkjaer, K., & Malmkjær, K. (2010). The Routledge Linguistics Encyclopedia. New York, NY: Routledge.
22. Nagy, T. (2018). On Translanguaging and Its Role in Foreign Language Teaching. Acta Universitatis Sapientiae, Philologica, 10(2), 41-53. doi: 10.2478/ausp-2018-0012
23. Terkourafi, M., & Haugh, M. (2019). Editorial: “Quo Vadis, Pragmatics?”. Journal Of Pragmatics, 145, 1-3. doi: 10.1016/j.pragma.2019.04.005

Силабус підготували:

Ільченко О.М., д.філол.н., проф.,

Кравченко Н.Г., к філол.н., доц.,

Крамар Н.А., доктор філософії з філології, ст.н.с.